

Handläggare: Krister Eriksson
Telefon: 08-50825567

Till
Socialnämnden

Remiss - Betänkandet Kompetens och ansvar (SOU 2010:65)

1 bilaga

Förslag till beslut

1. Socialnämnden beslutar att överlämna och åberopa föreliggande tjänsteutlåtande som svar på remissen

Fredrik Jurdell
T.f. förvaltningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet ”Kompetens och ansvar (SOU 2010:65)” till socialnämnden samt till stadsledningskontoret för yttrande senast den 31 januari 2011.

2009 års Behörighetsutredning har i september 2010 överlämnat betänkandet ”Kompetens och ansvar” till regeringen. Utredningen har haft i uppdrag att utreda ett antal frågor som rör behörighetsregleringen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, bl a bedöma om ytterligare yrkesgrupper bör regleras inom hälso- och sjukvården samt kartlägga och analysera förutsättningarna för en behörighetsreglering för vissa arbetsuppgifter inom socialtjänsten. Målet med utredningens förslag ska vara att upprätthålla en hög patientsäkerhet och ett högt förtroende hos allmänheten för såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten.

Förslagen ska också ta hänsyn till den grundlagsfästa principen om näringsfrihet. Slutligen ska utredningen utgå från de principer som idag ligger till grund för behörighet och legitimation och förslagen ska skapa goda förutsättningar att använda de specifika kompetenser som utmärker de olika yrkesgrupperna inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten på ett effektivt och flexibelt sätt.

Behörighetsutredningen har tagit ställning till ett stort antal frågor som rör behörighetsreglering för personal inom hälso- och sjukvård. Förvaltningen har fördjupat sig i de delar av utredningen som ligger nära socialtjänstens verksamhetsområde och instämmer i huvudsak i de förslag som utredningen föreslår.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Socialnämndens handikappråd har behandlat remissen måndagen den 17 januari 2011.

Ärendet

I Behörighetsutredningens uppdrag ingick följande områden:

- bedöma om ytterligare yrkesgrupper bör regleras inom hälso- och sjukvården,
- överväga förändringar av optikernas arbetsuppgifter,
- pröva om systemet med särskilt förordnande att utöva yrke inom hälso- och sjukvården är ändamålsenlig,
- lämna förslag som leder till att fler sjuksköterskor specialistutbildar sig,
- se över bestämmelserna om begränsningarna i rätten att vidta vissa hälso- och sjukvårdande åtgärder,
- göra det tydligare för allmänheten vad som räknas till hälso- och sjukvård och vad som är verksamhet som ligger hälso- och sjukvården nära,
- lämna förslag till hur tandläkarnas specialiseringstjänstgöring bör regleras,
- se över tandhygienistutbildningens innehåll och omfattning och
- kartlägga och analysera förutsättningarna för en behörighetsreglering för vissa arbetsuppgifter inom socialtjänsten.

Förvaltningen har valt att i det följande kommentera och diskutera utredningens förslag på de områden och om de yrkeskategorier som är förekommande inom socialtjänstens verksamhetsområde.

Bör ytterligare yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården regleras?

Ett antal yrkesgrupper har i skrivelser och vid möten med utredningen framfört önskemål om reglering av yrket, d v s att yrket skulle kräva legitimation: cytodagnostiker, kuratorer inom hälso- och sjukvård, medicinska massageterapeuter, medicinska foterapeuter, podiatrier, ortoptister, osteopater, perfusionister, tandtekniker och uroterapeuter. Utredningens bedömning är att de principer som idag ligger till grund för vilka grupper som ska vara reglerade är väletablerade och ändamålsenliga. Därför föreslås inte några förändringar.

Ett antal yrkesgrupper som har legitimation har framfört önskemål om ytterligare behörighetsreglering, bl a arbetsterapeuter, psykologer och sjukgymnaster.

Sveriges Arbetsterapeuter vill att 12 månaders praktiktjänstgöring på heltid ska vara ett krav för legitimation för arbetsterapeuter. Utredningen menar att den praktiska erfarenhet som krävs för legitimation ska ingå i utbildningen och att examen ska vara kriteriet för att legitimation kan utfärdas. Utredningen anser därför att praktiktjänstgöring inte bör vara ett krav för legitimation för arbetsterapeuter.

Sveriges Psykologförbund menar att det är angeläget att en statlig reglering av psykologernas specialistkompetens utreds närmare. Förbundet vill också få ensamrätt till sitt yrke. Utredningen konstaterar att om en yrkesgrupp ska ha ensamrätt till ett visst yrke måste behovet av att öka patientsäkerheten vara så stort att näringsfriheten bör begränsas. Det finns inte skäl att införa en sådan ensamrätt för någon ytterligare yrkesgrupp. Det skulle också skapa svårigheter att definiera vilka arbetsuppgifter som i så fall skulle omfattas av ensamrätten.

Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund har framfört att yrkestiteln sjukgymnast bör bytas mot fysioterapeut. Utredningens uppfattning, när det gäller skyddade yrkestitlar, är att titeln terapeut ofta förväxlas. Denna förväxlingsrisk är ett tungt vägande skäl mot att ersätta titeln sjukgymnast med fysioterapeut. Med hänsyn till hur väl inarbetad titeln sjukgymnast är, skulle det försvåra för patienter/konsumenterna att bedöma vem som tillhör hälso- och sjukvårdspersonal och vem som inte gör det.

Verksamhet som ligger hälso- och sjukvården nära

Behörighetsutredningen ska lämna förslag som gör det tydligare för allmänheten vad som räknas till hälso- och sjukvård och vad som inte räknas dit. Det finns en risk för förväxling och för att det förekommer vilseledande information inom den

typ av verksamhet som vanligtvis kallas alternativ- och komplementärmedicin och som förkortas AKM.

Det finns inget entydigt svar på vad AKM är men en vedertagen beskrivning är den som organisationen the Cochrane Collaboration använder. Området alternativmedicin beskrivs som ”alla de former av hälso- och sjukvård som existerar utanför den politiskt dominerade hälso- och sjukvården i ett visst samhälle eller i en viss kultur under en viss historisk period”.

Det går inte att ange exakt hur många som är sysselsatta inom alternativa behandlingsformer i Sverige men 2007 var det drygt 25 500 personer som arbetade inom de branscher som omfattar alternativa behandlingsformer. Det finns också ett antal organisationer och förbund som organiserar utövare av olika alternativa behandlingar.

Utredningen föreslår att området regleras genom att det upprättas ett särskilt register för alla som är verksamma inom de alternativa behandlingsformerna och som inte är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal. För att registrering ska vara möjlig krävs också att utövaren är medlem i en yrkesorganisation inom AKM-området. Utredningen föreslår vidare att Konsumentverket ska administrera registret och att en nationell informationsinsats bör genomföras när registret införs.

Socialstyrelsen ansvarar även för viss kontroll av verksamhet som ligger hälso- och sjukvården nära. I övrigt sker kontrollen inom ramen för den allmänna konsumentlagstiftningen. Utredningen föreslår inte någon förstärkt tillsyn av det aktuella området.

Lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område, LYHS, innehåller både bestämmelser om hälso- och sjukvårdspersonal och om vilka begränsningar som gäller för den som utövar alternativ- och komplementärmedicin. Utredningen föreslår att bestämmelserna om vilka begränsningar som gäller för de alternativa behandlingsformerna flyttas från LYHS till en särskild lagstiftning som även innehåller reglerna för det register utredningen föreslår.

Behörighet inom socialtjänsten

Ytterligare en uppgift för utredningen har varit att kartlägga och analysera behovet av och förutsättningarna för en behörighetsreglering för ett antal arbetsuppgifter

inom socialtjänsten. Det gäller vissa typer av handläggning, inklusive utredning och beslut, som rör enskilda och som utförs för socialnämndens räkning.

I Socialtjänstlagen finns redan idag krav på att personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet men det står inte vilken typ av utbildning och erfarenhet som krävs. Socialstyrelsen har gett ut allmänna råd om personalens kompetens på flera olika områden inom socialtjänsten liksom föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för kvalitet i socialtjänsten.

Barnskyddsutredningen (SOU 2009:68) utredde bl a hur kompetensnivån kan säkerställas för socialsekreterare som arbetar med utredning, planering och uppföljning av ärenden som rör barn och unga. Utredningen hade också i uppdrag att ta ställning till om det behövs en särskild reglering av kompetenskraven. Utredningen föreslog att socionomexamen ska krävas för bedömning av om utredning ska inledas, utredning och bedömning av behovet av insatser eller av andra åtgärder och för uppföljning av beslutade insatser. Enligt förslaget ska kravet på behörighet börja gälla efter en övergångstid på fem år. Utredningen föreslog vidare att en specialistutbildning om minst ett år bör införas på den avancerade nivån.

Behörighetsutredningen konstaterar att det redan idag finns lagstadgade krav på kvalitet och kvalitetssäkring av verksamheter inom socialtjänsten och LSS men att de inte har fått tillräcklig genomslagskraft. Utredningen gör därför bedömningen att det finns behov av ytterligare reglering. Behörighetsutredningen delar Barnskyddsutredningens förslag om att socionomexamen bör vara ett krav för socialt arbete men tillägger att även annan relevant högskoleexamen bör godtas. Om endast socionomexamen skulle godtas som kompetens kommer det att uppstå icke önskvärda inlåsningseffekter, där personer med annan utbildning utestängs från dessa tjänster.

Utredningen föreslår sammanfattningsvis följande:

- Krav ska ställas i lag på socionomexamen, eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan, för följande arbetsuppgifter inom socialtjänsten:
 1. Bedömning av om utredning ska inledas,
 2. Utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder och
 3. Uppföljning av beslutade insatser

För arbete inom verksamhet enligt LSS ska arbetsuppgift 2 och 3 regleras.

- Socialstyrelsen bör få i uppdrag att i samarbete med Högskoleverket ta fram underlag för en närmare beskrivning av vad som avses med annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan inom området.
- Befintlig personal ska under en övergångsperiod på fem år erbjudas kompetenshöjande utbildning.
- Den som saknar tidigare erfarenheter av de arbetsuppgifter som är reglerade ska få en lämplig introduktion och stöd i yrket under minst ett år.
- En uppföljning och utvärdering ska genomföras inom två år efter att behörighetsregleringen till fullo genomförts.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen har fokuserat på utredningens förslag om behörighetsreglering av vissa yrkesgrupper inom socialtjänsten samt på en del andra yrkesgrupper som ligger nära socialtjänstens verksamhet. Dessutom har förvaltningen uppmärksammat det avsnitt i utredningen som behandlar verksamhet som ligger hälso- och sjukvården nära, så kallad alternativ- och komplementärmedicin.

Förvaltningen instämmer i utredningens uppfattning att sjukgymnasternas titel inte ska ändras till fysioterapeut. Förväxlingsrisken gentemot andra yrken där ordet terapeut ingår är stor och med tanke på hur väl inarbetad titeln sjukgymnast är skulle en förändring försvåra för patienter/konsumenter att bedöma vem som tillhör hälso- och sjukvårdspersonal och vem som inte gör det. Förvaltningen är också enig med utredaren när det gäller psykologernas önskan att få ensamrätt till yrket. En sådan ensamrätt skulle bli att skapa svårigheter när det gäller att definiera vilka arbetsuppgifter som i så fall skulle omfattas.

Sveriges Arbetsterapeuter vill att 12 månaders praktiktjänstgöring på heltid ska vara ett krav för legitimation för arbetsterapeuter, d v s efter den teoretiska utbildningen ska 12 månaders praktik krävas innan legitimation kan utfärdas. Utredningens uppfattning är att den praktiska erfarenhet som krävs ska ingå i utbildningen och att examen ska vara kriteriet för att legitimation utfärdas. Därefter har arbetsgivaren ansvaret för att anställda har den kompetens som krävs. Förvaltningen instämmer i utredningens förslag.

Behörighetsutredningen har haft i uppdrag att lämna förslag på vad som räknas till hälso- och sjukvård och vad som inte räknas dit. För att underlätta för människor att göra medvetna val föreslår utredningen att det upprättas ett register för de som utövar alternativa behandlingsformer och inte är legitimerad hälso- och

sjukvårdspersonal. Den som vill registrera sig måste vara medlem i en yrkesorganisation inom AKM-området som har godkänts att delta i registret. Konsumentverket föreslås få ansvaret för administrationen av registret. Förvaltningens uppfattning är att de förslag som förs fram kommer att tydliggöra vad som är hälso- och sjukvård och vad som är alternativ- eller komplementärmedicin.

Behörighetsreglering innebär att man ställer krav på viss kompetens för att få använda viss titel eller för att utföra vissa arbetsuppgifter. Båda typerna av reglering kan användas samtidigt. Utredningen har tagit ställning till sådan behörighetsreglering för viss personal inom socialtjänsten. Den personal det gäller ansvarar för myndighetsutövning i sitt dagliga arbete. Utredningen föreslår att det i lag ska krävas socionomexamen eller annan likvärdig relevant utbildning. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att utreda vad som är annan relevant utbildning. Förvaltningen välkomnar förslaget bl a för att statusen för myndighetsutövande personal kan höjas och att kvalitetssäkringen i socialtjänsten stärks.

Bilaga:

Betänkandet Kompetens och ansvar (SOU 2010:65), Sammanfattning